

מדוע ליאת אלבלינג היא אמנת מצוינת? המחסן של גדעון עפרת | 23/1/19

על פניהן, כל הסיבות – הן ברמת התוכן המוצהר והן ברמת הצורה המתגלה לעין – שתהא זו אמנות בנאלית ושחוקה. חדר? בית? ביתיות? שוב ביתיות (מְנִיָּה וְנִיָּה, "אל-ביתיות" פרוידיאנית)?! ועוד פעם יצירה מינימליסטית – גיאומטרית?! הלא, שבענו עד לזרא מכל אלה, הלא כן? אך, ראו זה פלא: עבודותיה של ליאת אלבלינג (שכבר בתערוכתה הקודמת ב"ג'ולי מ." הותירה בנו חותמה) – מרתקות, עמוקות, מקוריות, בעלות חותם אישי מובהק. הנה כי כן, אתה נע סביב כתלי גלריה "רוזנפלד" בתל אביב (וכל הכבוד לגלריה הזו, שיודעת להשקיע באמניה: ניחא, הספר המרשים מאד המלווה את התערוכה; ראו את העמוד שנבנה במיוחד בגלריה, בבחינת הד חללי ומימוש אירוני בפועל לדימוי העמוד החוזר בצילומי אלבלינג) – ואתה ידוע שנקלעת לחלל מכושף, וכי אתה נתון בידיה האמונות של קוסמת-אמנות.

צילומים, אמרנו? אינך יכול שלא לנסות למשש את המוצגים, המסתתרים מאחורי הזכוכית, לבדוק אם אכן אין אלה תבליטים (והרי, הכרנו בעבר את המאקטים של האמנית הזו), דוגמת הקולאז'ים הקרטוניים הגיאומטריים – מינימליסטים הלבנים של בן ניקולסון, הבריטי. כישוף הדו-ממד/תלת-ממד ותעוועי התאורה – מושלמים. וזוהי נקודה חשובה: עבודותיה של ליאת אלבלינג "מתכתבות", מדעת (ונדמה לי, שלא מדעת), עם כמה מפסגות המודרנה, אך מבלי שתאבד מאומה מקסמי ה"אלבלינגיות". כך, פה ושם, ובעיקר בעבודות שבעקבות הפתחים הקשתיים של בית הוריה, אתה מתחכך בסוג הבדידות/ריק/ חרדה של חללי ה"פיטורה מטאפיזיקה", ובעיקר עם הארכיטקטורות המצוירות של דה-קיריקו. ולא רק מודרנה: בצדק מזכיר איתמר לוי בקטלוג את התאורה ה"קראוואג'ואית".

כמה דברים את מסמן לעצמך תוך כדי התבוננות בעבודות הללו ובתערוכה הזו האצורה היטב: קודם כל, היעדרות אדם. לאחר מכן, הקיפאון, הסטאטיות המוחלטת. ועוד: החלל הסגור, שאין ממנו מוצא (ברוח "סופמשחק" של סמואל בקט). גם הרוח המורבידית, מלנכולית לא מעט, הנושבת מהחללים המצולמים. וכמו כן, לא אחת, אסוציאציה "יקומית" בדין דימויי ירח, אולי ליקוי ירח, גופים אורביטיים... וברי לך, שאותו "מחנק", שחגי כנען מזכיר במאמרו הקטלוגי, או "הנשגב הקלאוסטרופובי", שעליו כותב איתמר לוי – שניהם נכונים, כמובן, אך גם ניגודם נכון לא פחות, דהיינו – מרחבי האינסוף הלבנים או האפלים, אשר אף הם מרומזים במאקטים המצולמים שלפנינו.

יותר ויותר ברור לך: ההנדסאיות מוליכה כאן שולל: היציבות המדומה הזאת של עיגול, כדור, גליל, קובייה, קיר וכו' – שמרכיבים חללים אוטונומיים מאוזנים עד תום. יציבות מדומה: שאז מחלחלים לנשמתך הצללים, המדרגות המובילות אל הבלתי-ידוע, והכול מתחיל להיראות לך כתפאורה (חזרנו לדה-קיריקו), שעוד רגע תקרוס. אם מאקטים של קרטון משמשים ארכיטקטים בדרך אל הבניין, אל הסביבה האנתרופולוגית ארוכת-הטווח, הרי שהמאקטים של אלבלינג נבנים לקראת ההכרה בהצמחת האדם והרס היציב: כי, ככל שאתה מתבונן יותר, כן מתחוויר לך, שההעמדה הצפופה-התומכת-הבטוחה הזו של הגופים הטריגונומטריים ה"בסיסיים" – מכסה על היפוכה, על אימת ההתפרקות, ההתמוטטות, אי-הסדר, הכאוס, האובדן. אלא, שליאת אלבלינג מרמזת על כל זה בהבלגה ובאיפוק שאין גדולים מהם. הארכיטקטורה המודרניסטית-פונקציונאלית של חלליה מכריזה-לכאורה על האוטופיה של צורניות-תבונית קוסמופוליטית טהורה, אבל בעומקה היא דיסטופית: שוב, בצללי החדר או המסדרון הסמוך, בפתחים אל האטום, בחסימות, בניקיון הסטרילי שמקפיא למוות כל "דייר" פוטנציאלי (ולכן, אין בני אדם בצילומים האלה), באור הלבן, שכמעט מסנוור וכמו מהדהד זיו עליון שחווים גוססים.

הדיוק הטוטאלי הזה, ההקפדה עד תום, הקומפוזיציות שעוצבו בשכלתנות רדיקלית – מה משדרים לנו כל אלה? את היפוכם הגמור: את המאמץ הסיזיפי לשלוט במרחב בלתי נשלט, את ההכנסה העצמיתת מרצון לסביבה של שקט גמור, למרחב הכי קונקרטי שיש והכי טרנסצנדנטי שיש. וכגודל התשוקה אל השקט ההומא-סטאטי, כן הכרתך, שהשקט הזה הוא קבר, הוא כניסה וולונטרית למרחב מוות.

ולכן, ליאת אלבלינג היא אמנית מצוינת. למה הם מחכים שם במוזיאון?!